

MOKYTOJŲ REPUTACIJA MOKSLEIVIŲ (MERGINŲ) VERTINIMU: DIAGNOSTINIO TYRIMO REZULTATAI

Renata Bilbokaitė, Ieva Bilbokaitė

Šiaulių universitetas

Įvadas

Žiniasklaidos platinami kultūriniai simboliai sudaro šiandienos populiariosios kultūros fenomeną. J. Fowles'o teigimu (1996, p. 49) „<...> simboliniai pasauliai leidžia šiuolaikiniam individui dalyvauti apreikštame vartojimo gėrybių pasaulyje“. Šiame kontekste išryškėja popkultūros poveikis, kai formuojamas individo tapatumas kaip priklausymas tam tikrai gyvenamajai aplinkai, dažniausiai – vartojimo. Taip skatinama masinė kultūra, kuri, D. Stoltle teigimu (2004), „griauna tikrąją kultūrą ir prisideda prie kultūros nuosmukio“. Žmogus, skaitydamas laikraščius, žiūrėdamas televiziją, permanentiškai patiria manipuliavimo galią, todėl kyla klausimas – kaip priimti ir vertinti informaciją, kad būtų atsiribota nuo moderniajame pasaulyje formuojamo manipuliacinio visa ko suvokimo? Medijos pakeitė pasaulio vaizdo suvokimą, paveikė švietimo subjektų įvaizdį visuomenės akyse. Populiarioji kultūra pateikia intriguojančių iššūkių – mokytojus pristato kaip pažodinių konstrukta, kintantį mokinių ir tėvų sąmonėje.

P. B. Joseph (2001), remdamasis J. E. Avent (1931), pateikia dvidešimtojo amžiaus pradžios mokytojų įvaizdžio apibūdinimą: „puikus mokytojas pamiršta apie save. Visų pirma jis galvoja apie kitus. Jis pasiaukojamai dirba, yra pasiruošęs sunkiai dirbti kitų labui“ (Joseph, 2001, p. 136). Taigi, mokymo procesas suvokiamas kaip altruistinis ir reikalaujantis labai daug pastangų. Pasak L. A. Averill (1939) „mokytojo gyvenimo kelias tapatinamas su dvasininko ar pranašo keliu“ (Joseph, 2001, p. 137). Pašaukimas, pasiaukojimas, atsidavimas – žodžiai, kurie XX amžiaus pradžioje užpildė mokymo sąvokos semantinį lauką ir išryškino, kad mokytojai turi galimybę būti svarbūs asmenys, nes jie susiję su idealais ir aukštais siekiais.

Tyrimai (Rutherford & Billig, 1995, Epstein, 1994, Jordan etc., 2002, Faires etc., 2002, Marlatt, 2005) rodo, kai tėvai, pedagogai ir kitos visuomenės grupės veikia išvien, tada „daugiau paisoma vaiko teisių, gerėja vaikų priežiūros ir išsimokslinimo lygis“ (Juodaitytė, Gaučaitė, Kazlauskienė, 2009, p. 13). Pedagogai, siekdami gerinti savo reputaciją visuomenėje, turi išsaugoti ne tik anksčiau minėtas savybes, bet ir pasižymėti tokiais esminiais bruožais, kaipantai: atvirumas naujovėms, patirčiai; aktyvumas; emocinis stabilumas. Tad „mokykla neturėtų būti vieta, kur mokytojai siektų kolonizuoti vaikų intelektinę,

socialinę ir emocinę erdvę“ (Harris, 2009). Pasikeitęs kultūros sandams, mokytojų reputacija (gera viešoji nuomonė) įgauna naujų reikšmių, kurias tiriant susidaromas platesnis edukacinės realybės suvokimas, išryškėja jos sukeltų veiksmų identifikavimas ir galimybės pasinaudoti gaunama informacija ugdymo procesui tobulinti.

Tyrimo tikslas – ištirti moksleivių (merginų) nuomonę apie mokytojų reputaciją.

Tyrimo uždaviniai: Nustatyti moksleivių požiūrio į mokytojų reputaciją veiksnius; išanalizuoti mokytojų įvaizdžio vertinimo skirtumus.

Empirinio tyrimo metodologija. Straipsnyje remiamasi socialinio konstruktyvizmo filosofija (Pinker, 2002, Searle, 1995, McNamee & Gergen, 1992). „Socialinio konstruktyvizmo kontekste pedagogų įvaizdis tampa itin aktualia problema, verta ypatingo mokslininkų ir pačių pedagogų dėmesio“ (Bilbokaitė, 2010a). Mokytojų reputacija, taip pat svarbus pedagogų įvaizdžio sandas, kadangi atliepia visuomenės nuomonę apie šios profesijos atstovų reprezentuojamų požymių visumą ir sukuria profesijos vertinimo rodiklius.

Tyrimo organizavimas ir tyrimo dalyviai. Buvo apklausti 424 bendrojo lavinimo mokyklų vyresniųjų klasių mokiniai. Tiriamųjų imtis sudaryta pagal tradicinę formulę, kad sluoksninės imties rinkimo pagrindu gauti duomenys būtų patikimi. Taikytas 95 proc. patikimumas, todėl 424 respondentų nuomonės vertinimas yra statistiškai patikimas ir atspindi populiacijos poziciją nagrinėjama klausimais. Tyrime dalyvavo 99,3 proc. tiriamųjų iš Lietuvos miestų ir 0,7 proc. – iš rajonų. Tyrime dalyvavo daugiau merginų (61,8 proc.) nei vaikų (38,2 proc.). Tiriamųjų amžius svyruoja nuo 14 iki 18 metų. Šiam apibendrinimui atrinkti tik merginų atsakymai, todėl tikimasi išgryninti heterogeninės populiacijos nuomonę tiriamo objekto atžvilgiu. Feministinis diskursas dominuoja įvairiose mokslo srityse. Tai skatina atlikti šios srities tyrimus, kad būtų galima atskleisti abiejų lyčių populiacijų panašumus ir skirtumus. Todėl šiame straipsnyje analizuojama merginų nuomonė nagrinėjamu klausimu.

Tyrimo instrumentas – anketa. **Tyrimo metodai:** empirinis duomenų rinkimo metodas – apklausa. Tyrimo duomenims apdoroti taikytas neparаметrinis Mann-Witney statistinis kriterijus, skirtas dviejų nepriklausomų imčių duomenims palyginti, nustatant

statistiškai reikšmingus skirtumus tarp tiriamų kintamųjų. Skirtumas laikytinas statistiškai reikšmingas, kai $p < 0,05$. Siekiant pavaizduoti kiekvieno kintamojo sklaidą skalėje nuo 0 iki 1, vartotas populiarumo indeksas (PI), kuris taip pat teikia galimybę ranguoti kintamuosius mažėjimo tvarka.

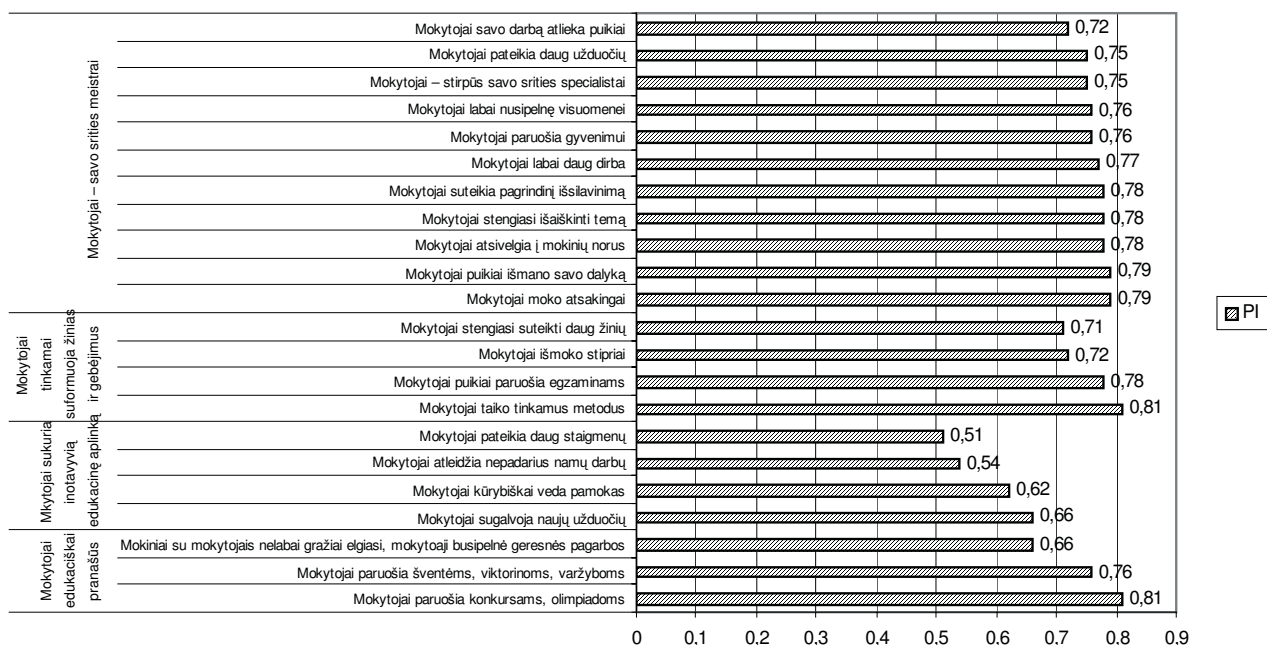
Tyrimo rezultatai

Pedagogų reputacija analizuojama įvairių faktorių kontekste. I paveiksle pateikiami keturi faktoriai ir jų kintamieji, kurie padeda atskleisti mokytojų reputacijos reikšmingumą. Kiekvieno faktoriaus kintamieji reitinguoti, todėl matoma, kuriam veiksmui merginos teikia daugiausia reikšmės. Edukacinio pranašumo faktoriaus kintamieji įvertinti aukščiau nei vidutiniškai ir siekia daugiau kaip trijų ketvirtadaliu mokinių pritarimą. Aukščiausioje pozicijoje yra teiginys, jog mokytojo pranašumas pasireiškia mokinių paruošimu olimpiadoms, konkursams ir varžyboms. Darbo su gabiausiai mokiniams rezultatas vertinamas kaip edukaciškai pranašaus pedagogo reputacijos veiksnys. Daugiau kaip pusė mokinių įsitikinę, kad jų bendraamžiai nelabai gerbia pedagogus, kad jiems galėtų būti rodoma didesnė pagarba.

Mokytojų, sukuriančių inovatyvią edukacinę aplinką, reputacija vertinama žemesniais balais nei anksčiau aptaroti. Geriausiai įvertintas teiginys, jog pedagogai sugalvoja įvairių naujų užduočių. Tai ska-

tina mokinius mokytis, nes ugdymo procesas tampa įdomesnis ir įvairesnis. Daugiau nei pusė merginų pritaria, jog mokytojai kūrybiškai veda pamokas. Mažiausiai pritaroma teiginiams apie pedagogo atlaidumą mokiniams, neatlikusiems namų darbų, bei apie mokytojų daromas staigmenas. Gerai įvertinta mokytojo, kaip tinkamai formuojančio žinias ir gebėjimus, reputacija. Daugiausia merginų mano, kad mokytojai ugdymo procese taiko tinkamus metodus. Akcentuojamas ir puikus paruošimas egzaminams. Apie tris ketvirtadalius besimokančiųjų įsitikinę, kad mokytojai gerai išmoko bei stengiasi suteikti daug žinių.

Aukščiausiai įvertintas mokytojų, kaip savo srities meistrų, reputacijos faktorius. Merginos akcentuoja, kad pedagogai moko labai atsakingai ir puikiai išmano savo dalyką. Daugiau kaip trys ketvirtadaliai merginų pritaria pozicijai apie pedagogų atvirumą mokinių norams ir poreikiams, mano, kad ugdymo realybėje į poreikius dažnai atsižvelgiama. Tokiu pačiu populiarumo indeksu įvertintas ir mokytojų gebėjimas suteikti bazinį išsilavinimą, kuris garantuoja atitinkamą išprusimo lygį gyventi šiuolaikinėje visuomenėje. Pabrėžiamos ir pastangos išaiškinti temas. Faktoriaus veiksniai byloja apie pedagogų profesionalumą, jų gebėjimą edukaciškai realizuoti savo tikslus, padedant ugdytiniams tapti labiau išsilavinusiems, išmanantiems ir turėti ateityje geras profesines perspektyvas.

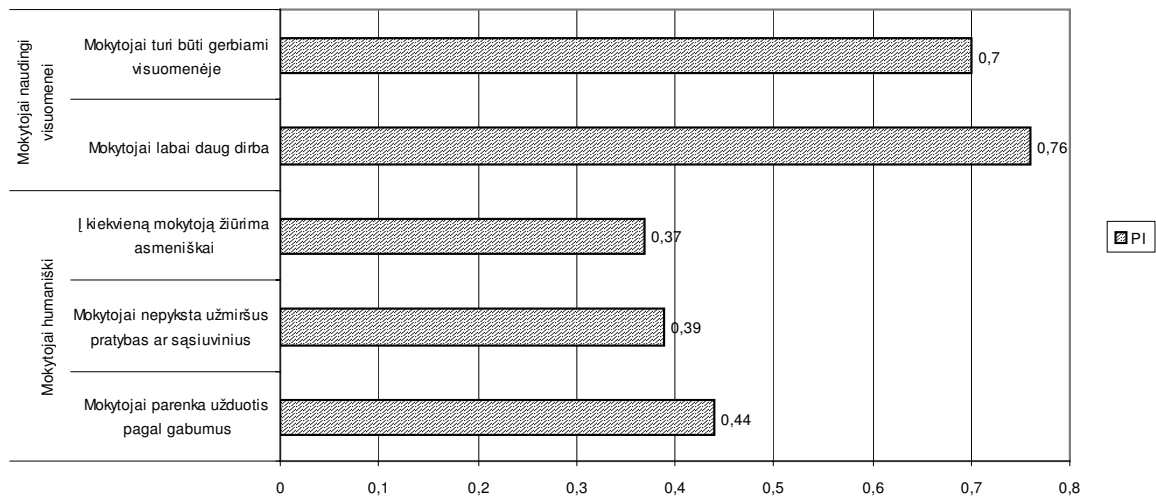
1 pav. Mokytojo reputacijos veiksnių reitingai (N = 256)

Daugelis veiksnių, modeliuojančių faktorius, statistiškai reikšmingai skiriasi priklausomai nuo mokinių sąmonėje turimo pedagogo įvaizdžio. Mann-Witnio testo rezultatai rodo, kad mokiniai, kurie turi susidarę teigiamą pedagogo įvaizdį ir yra daugiau

nei neutraliai mąstantys, įsitikinę, kad mokytojas atsižvelgia į mokinių norus (vidutinis rangas 139,19, rangų suma 17260,00, kai $|Z| = -2,540$, $p = 0,011$), suteikia bazinį išsilavinimą (vidutinis rangas 137,11, rangų suma 17002,00, kai $|Z| = -2,540$, $p = 0,047$).

Tai pačiai grupei merginų atrodo, kad mokytojai pateikia daug užduočių (vidutinis rangas 141,88, rangų suma 17593,50, kai $[Z] = -3,192$, $p = 0,001$), savo darbą jie atlieka puikiai (vidutinis rangas 140,80, rangų suma 17459,00, kai $[Z] = -2,866$, $p = 0,004$) bei paruošia gyvenimui (vidutinis rangas 139,40, rangų suma 17285,00, kai $[Z] = -2,566$, $p = 0,010$). Merginos, kurių sąmonėje mokytojo įvaizdis teigiamas, statistiškai reikšmingai labiau linkusios pastebėti ir kitus reputacijos veiksnius: pamokose mokytojai pateikia daug staigmenų (vidutinis rangas 138,65, rangų suma 17193,00, kai $[Z] = -2,387$, $p = 0,017$), pa-

mokos yra organizuojamos kūrybiškai (vidutinis rangas 141,92, rangų suma 17598,00, kai $[Z] = -3,070$, $p = 0,002$), atleidžia nepadarius namų darbų (vidutinis rangas 148,93, rangų suma 18467,50, kai $[Z] = -4,770$, $p = 0,000$), kad ugdymo procesas būtų įvairusnis, mokytojai sugalvoja naujų užduočių (vidutinis rangas 141,91, rangų suma 17596,50, kai $[Z] = -3,043$, $p = 0,002$). Mokytojų edukacinį pranašumą, ruošiant ugdytinius olimpiadoms taip pat akcentuoja labiau pozityvų įvaizdį turinčios merginos (vidutinis rangas 138,77, rangų suma 17207,00, kai $[Z] = -2,554$, $p = 0,011$).

2 pav. Pedagogo, kaip humaniško ir naudingo visuomenei, reputacijos veiksnių reitingas (N = 256)

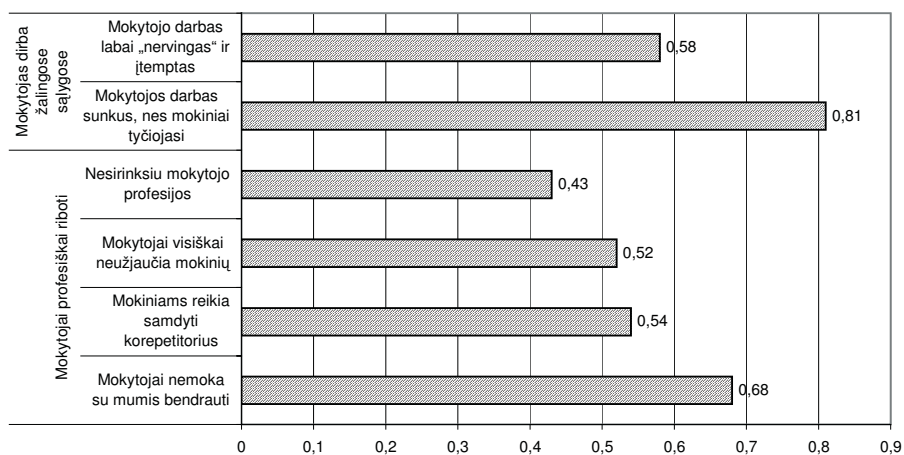
Kaip matyti iš 2 paveikslo duomenų, mokytojų humaniškas įvertintas žemais balais – mažiau nei pusė tiriamųjų pažymėjo šiuos teiginius. Merginų nuomone, pedagogai retai diferencijuoja užduotis pagal mokinių gabumus, dar rečiau jie nesupyksta, jei ugdytiniai pamiršta namuose sąsiuvinius ar pratybas. Šis rezultatas byloja apie dažnus mokytojų nepasitenkinimo reiškimo būdus, jei nevykdomi jų paliepimai ar nematomas mokinių atsiskaitomumas už padarytus darbus. Grįžtamojo ryšio siekimas besimokančiųjų suprantamas negatyviau nei pačių pedagogų, kurie, reikalaujanti laikytis nustatytos tvarkos, neabejotinai tikisi įvesti ją ir taip nuolat žinoti, kaip mokiniai namuose atliko užduotis, ar viską suprato teisingai.

Mokytojų naudingumas visuomenei įvertintas 70–76% mokinių pritarimų. Konstatuojama, kad pedagogai labai daug dirba ir kad jų profesija turėtų būti gerbiama visuomenėje. Minėtos ugdytojų reputacijos atskleidžia tiriamųjų nuomonę, jog mokytojas yra daug ir sunkiai dirbantis žmogus, kuris reikalauja iš besimokančiųjų aiškaus grįžtamojo ryšio, tačiau nepakankamai diferencijuoja užduotis.

Merginos, kurios susidariusios pozityvų pedagogo įvaizdį, dažniau pritaria teiginiams apie pedagogo reputaciją naudingumo visuomenei ir huma-

niškumo aspektais nei tos, kurios įsitikinusios, jog pedagogo įvaizdis neutralus. Rasti trys statistiškai reikšmingi skirtumai. Manoma, kad mokytojai parenka užduotis pagal gabumus (vidutinis rangas 143,60, rangų suma 17806,00, kai $[Z] = -3,437$, $p = 0,001$), nepyksta užmiršus pratybas ar sąsiuvinius (vidutinis rangas 141,58, rangų suma 17555,50, kai $[Z] = -3,092$, $p = 0,002$). Taip pat pritariama nuomonei, jog į kiekvieną mokytoją žvelgiama asmeniškai ir nuo to priklauso kiekvieno pedagogo reputacija (vidutinis rangas 142,21, rangų suma 17634,00, kai $[Z] = -3,073$, $p = 0,002$).

Negatyvių reikšmių reputacijos vertintos įvairiai – žemesnio nei vidutinis vertinimo bei aukštesnio nei trijų ketvirtadalių pritarimu (3 pav.). Mokytojų, kaip profesškai ribotų, reputacija jungia keturis veiksnius. Didžiausią indeksą turi teiginys, kuriuo tvirtinama, kad mokytojai nemoka bendrauti su savo mokiniais. Tam pritaria dauguma tiriamųjų, todėl pagrįsta išvada, jog negatyvi reputacija susijusi su kai kuriomis pedagogų savybėmis ir bendravimo kompetencijų stygiu. Pusė merginų konstatuoja, kad mokiniams reikia samdyti korepetitorius, nes mokytojai nepakankamai išaiškina dalyką. Taip pat pabrėžiama ir mokytojų empatinių gebėjimų stoka. Mažiau nei pusė merginų nesirinktų mokytojo profesijos.

3 pav. Pedago, kaip dirbančio žalingose sąlygose ir profesškai riboto, reputacijos veiksnių reitingas (N = 256)

Labai daug merginų pritaria, kad mokytojai dirba žalingose sąlygose. Net 81% mano, kad iš mokytojo ugdytiniai tyčiojasi. Nepagarba mokytojams aptarta ankstesniuose straipsniuose (Bilbokaitė, 2010a, Bilbokaitė, 2010b), kuriuose analizuotas žiniasklaidos diskursas šiuo klausimu, todėl ugdymo realybėje mokytojo atžvilgiu dažnai patiriamas neigiamas emocinis fonas. Daugiau kaip pusė merginų teigia, jog mokytojo darbas nervingas ir įtemptas.

Neutralų pedagogo įvaizdį turinčios merginos neigiamiau vertina mokytojų reputaciją. Nustatyti statistiškai reikšmingi skirtumai, pabrėžiantys pedagogų reputacijos veiksnius, bylojančius apie neigiamas situacijas ugdymo procese. Konstatuojama, kad mokytojai neužjaučia mokinių (vidutinis rangas 144,94, rangų suma 19132,00, kai $|Z| = -3,975$, $p = 0,000$), kad nepakankamas pedagogų darbas sąlygoja poreikį samdyti korepetitorius (vidutinis rangas 142,29, rangų suma 18782,50, kai $|Z| = -3,364$, $p = 0,001$).

Išvados

1. Tyrimas atskleidė, kad moksleivės daugelį mokytojų reputacijos veiksnių vertina teigiamai. Geriausiai reputacija išreiškiama mokytojo edukaciniu pranašumu, paruošiant mokinius olimpiadoms, konkursams ir varžyboms, diferencijuojant užduotis įvairių gabumų turintiems ugdytiniams. Aukštai vertinamas pedagogų gebėjimas kurti įvairias užduotis, paruošti mokinius egzaminams. Akcentuojamas puikus dalyko išmanymas, atvirumas ugdytinių norams ir poreikiams, suteikiant jiems pagrindinį išsilavinimą.
2. Neigiamos reputacijos aspektai vertinti vidutiniškai, tačiau pabrėžtas pedagogų nemokėjimas bendrauti su mokiniais. Pastebėtas pedagoginio darbo nepatrauklumas dėl mokinių patyčių.
3. Merginos, susidariusios teigiamą pedagogų įvaizdį, geriau vertina ir mokytojų reputaciją – vi-

suose faktoriuose esama palankesnių požiūrio nuorodų į tyrimo objektą. Mokinės, kurių sąmonėje susiformavęs neutralus mokytojo įvaizdis, neigiamiau vertina beveik visus reputacijos veiksnius, ypač neigiamuosius – negebėjimą bendrauti ir visapusiškai paruošti egzaminams.

Diskusija

Atliktas mokytojų reputacijos moksleivių (merginų) vertinimo diagnostinis tyrimas leido įsitikinti, jog visuomenėje formuojamas pedagogo tapatumas atskleidžiamas tradiciniu suvokimu apie šiuos specialistus, kaip pasiaukojančius bei atsidavusius savo srities žinovus. Išryškėjo mokytojų edukacinis pranašumas. Tai vienas iš svarbiausių jų reputacijos veiksnių. Anksčiau autorių atlikti tiek teorinio, tiek ir empirinio pobūdžio tyrimai (Bilbokaitė, 2010a, Bilbokaitė, Bilbokaitė, 2010b, 2010c, 2010d) pedagogų reputacijos bei įvaizdžio aspektu atskleidė, kad mokiniai suvokia pedagogus, kaip kompetentingus, profesionalius specialistus (Bilbokaitė, 2010b), dėmesį sutelkdami į ugdytojų švietėjiškas ir asmenines savybes. Mokytojų reputacijos mokinių (merginų) vertinimo diagnostinio tyrimo duomenys patvirtina ankstesniųjų tyrimų rezultatus, o tai liudija duomenų validumą. Tęsiant pradėtą temą, numatoma turimus duomenis palyginti su vaikinių nuomone. Tai leis išryškinti abiejų lyčių populiacijos nuomonių skirtumus šios problemos kontekste.

Siekiant ugdymą realizuoti kaip skirtingų grupių (mokinių, pedagogų, tėvų), atstovaujančių neta pačias patirtis, dialogą, ateities tyrimams keliami tokie probleminiai klausimai: Kaip gerinti mokytojų bei ugdytinių tarpusavio komunikacinius įgūdžius? Kokiomis priemonėmis siekti pedagogų atvirumo naujovėms bei patirčiai, perteikiant savo refleksijas tiek mokiniams, tiek ir tėvams? Kaip konstruoti mokytojo, kaip aktyvaus, inovatyvaus visuomenės veikėjo įvaizdį?

Literatūra

1. Ayers W., 2001, *A Teacher ain't nothin' but a hero: Teachers and teaching in film*. In Joseph P. B, Burnaford G. E., 1931, *The excellent teacher*. Knoxville TN: Author.
2. Averill L. A., 1939, *Mental hygiene for the classroom teacher*. New York: Pitman.
3. Bilbokaitė I., 2010a, Mokytojų reputacijos ir įvaizdžio raiška: mokinių asociatyvinio vertinimo aspektas. *Mokslas ir edukaciniai procesai*. Nr. 1 (10), T. II. P. 20–27.
4. Bilbokaitė I., 2010b, Pedagogų įvaizdis: asociacijų aspektai mokinių vertinimu. *Jaunųjų mokslininkų darbai*. Nr. 1 (26). P. 70–76.
5. Bilbokaitė I., Bilbokaitė R., 2010c, Pedagogų įvaizdis: išpūdžio aspektai mokinių vertinimu. *Šiuolaikinio specialisto kompetencijos: teorijos ir praktikos dermė: tarptautinės mokslinės-praktinės konferencijos straipsnių rinkinys*. P. 87–91.
6. Bilbokaitė I., Bilbokaitė R., 2010d, Pedagogų įvaizdis edukacinių asociacijų kontekste: mokinių vertinimų skirtumai. *Studijos kolegijoje: mokslo ir profesinio rengimo dermė: respublikinės praktinės studentų konferencijos straipsnių rinkinys*. P. 100–105.
7. Epstein J., 1994, A Checklist For An Effective Parent-School Partnership: The five types of parental involvement. The Center on Families Communities, Schools, and Children's Learning, Center. *Publications*. The Johns Hopkins University, Baltimore, MD. In Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A., 2009, *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą*. Šiauliai: Lucilijus.
8. Faires J., Nichols W. D., Rickelman R. J., 2002, Effects of parental involvement involving competent readers in first grade. *Reading Psychology*. Vol. 21. P. 195–215. In Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A., 2009, *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą*. Šiauliai: Lucilijus.
9. Fowles, J. 1996, *Advertising and Popular Culture*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.
10. Jordan G. E., Snow C. E., Porche M., 2002, Project EASE: The effect of a family literacy project on kindergarten students' early literacy skills. *Reading Research Quarterly*. Vol. 35. P. 524–546. In Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A., 2009, *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą*. Šiauliai: Lucilijus.
11. Joseph P. B., 2001, *The ideal teacher: Images in early 20th century teacher education textbooks*. In Joseph P. Burnaford G. E., 2001, *Images of school teachers in America*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum.
12. Joseph P. B, Burnaford G. E., 2001, *Images of school teachers in America*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum.
13. Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A., 2009, *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą*. Šiauliai: Lucilijus.
14. Marlatt C., 2005, *The Effect of School to Home Communication: A Study of Perceptions*. Department of Theory and Policy Studies. In Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A., 2009, *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą*. Šiauliai: Lucilijus.
15. McNamee S., Gergen K., 1992, *Therapy as Social Construction*. London: Sage. In Bilbokaitė I., 2010, Mokytojų reputacijos ir įvaizdžio raiška: mokinių asociatyvinio vertinimo aspektas. *Mokslas ir edukaciniai procesai*. Nr. 1 (10). T. II. P. 20–27.
16. Pinker S., 2002, *The Blank Slate: The Modern Denial of Human Nature*. Penguin Boos. In Bilbokaitė I., 2010, Mokytojų reputacijos ir įvaizdžio raiška: mokinių asociatyvinio vertinimo aspektas. *Mokslas ir edukaciniai procesai*. Nr. 1 (10). T. II. P. 20–27.
17. Rogers C., 1967, *The interpersonal relationship in the facilitation of learning*. In Kirschenbaum H., Henderson V., 1990, *The Carl Rogers reader*. London Constable.
18. Rutherford B., Billig S. H., 1995, Eight Lessons of Parent, Family and Community Involvement in the Middle Grades. *Phi Delta Kappan*. Vol. 77 (1). P. 64–68. In Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A., 2009, *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą*. Šiauliai: Lucilijus.
19. Searle J., 1995, *The Construction of Social Reality*. New York: Free Press. In Bilbokaitė I., 2010, Mokytojų reputacijos ir įvaizdžio raiška: mokinių asociatyvinio vertinimo aspektas. *Mokslas ir edukaciniai procesai*. Nr. 1 (10). T. II. P. 20–27.
20. Stolte D., 2004, Kultūros sklaida per televiziją. *Kultūros vadyba. Profesionalaus meno teorija ir praktika*. Vilnius: TYTO ALBA.

Pedagogo reputacijos vertinimo edukaciniu aspektu skirtumai teigiamo ir neutralaus įvaizdžio kategorijose (N = 256)

Teiginiai	Teigiamas			Neutralus			Mann-Whitney U	Z	p
	N	Vidutinis rangas	Rangų suma	N	Vidutinis rangas	Rangų suma			
Mokytojas labai žmogiškas	124	128,15	15890,50	132	128,83	17005,50	8140,500	-0,230	0,818
Mokytojai – stiprūs savo srities specialistai	124	135,82	16841,50	132	121,63	16054,50	7276,500	-1,718	0,086
Mokytojai atsižvelgia į mokinių norus	124	139,19	17260,00	132	118,45	15636,00	6858,000	-2,540	0,011
Mokytojai suteikia bazinį išsilavinimą	124	137,11	17002,00	132	120,41	15894,00	7116,000	-1,984	0,047
Mokytojai labai nusipelnę visuomenei	124	127,03	15752,00	132	129,88	17144,00	8002,000	-0,336	0,737
Mokytojai atsakingai moko	124	120,79	14978,00	132	135,74	17918,00	7228,000	-1,788	0,074
Mokytojai labai daug dirba	124	136,13	16880,00	132	121,33	16016,00	7238,000	-1,793	0,073
Mokytojai skiria daug užduočių	124	141,88	17593,50	132	115,93	15302,50	6524,500	-3,192	0,001
Mokytojai savo darbą atlieka puikiai	124	140,80	17459,00	132	116,95	15437,00	6659,000	-2,866	0,004
Mokytojai stengiasi išaiškinti temą	124	127,55	15816,00	132	129,39	17080,00	8066,000	-0,220	0,826
Mokytojai puikiai išmano savo dalyką	124	135,42	16791,50	132	122,00	16104,50	7326,500	-1,713	0,087
Mokytojai paruošia gyvenimui	124	139,40	17285,00	132	118,27	15611,00	6833,000	-2,566	0,010
Mokytojai stipriai išmoko	124	128,39	15920,00	132	128,61	16976,00	8170,000	-0,025	0,980
Mokytojai puikiai paruošia egzaminams	124	131,49	16305,00	132	125,69	16591,00	7813,000	-0,690	0,490
Mokytojai stengiasi suteikti daug žinių	124	128,79	15970,50	132	128,22	16925,50	8147,500	-0,066	0,947
Mokytojai taiko tinkamus metodus	124	133,71	16580,00	132	123,61	16316,00	7538,000	-1,260	0,208
Mokytojai pateikia daug staigmenų	124	138,65	17193,00	132	118,96	15703,00	6925,000	-2,387	0,017
Mokytojai kūrybiškai veda pamokas	124	141,92	17598,00	132	115,89	15298,00	6520,000	-3,070	0,002
Mokytojai atleidžia nepadarius namų darbų	124	148,93	18467,50	132	109,31	14428,50	5650,500	-4,770	0,000
Mokytojai prigalvoja naujų užduočių	124	141,91	17596,50	132	115,91	15299,50	6521,500	-3,043	0,002
Mokytojai paruošia šventėms, viktorinoms, varžyboms	124	127,57	15819,00	132	129,37	17077,00	8069,000	-0,216	0,829
Mokiniai su mokytojais nelabai gražiai elgiasi, mokytojai nusipelnė didesnės pagarbos	124	127,69	15833,50	132	129,26	17062,50	8083,500	-0,184	0,854
Mokytojai paruošia konkursams, olimpiadoms	124	138,77	17207,00	132	118,86	15689,00	6911,000	-2,554	0,011
Mokytojai turi būti gerbiami visuomenėje	124	132,37	16414,00	132	124,86	16482,00	7704,000	-0,872	0,383
Mokytojai parenka užduotis pagal gabumus	124	143,60	17806,00	132	114,32	15090,00	6312,000	-3,437	0,001
Mokytojai nepyksta užmiršus pratybas ar sąsiuvinius	124	141,58	17555,50	132	116,22	15340,50	6562,500	-3,092	0,002
Į kiekvieną mokytoją žiūrima asmeniškai	124	142,21	17634,00	132	115,62	15262,00	6484,000	-3,073	0,002
Mokytojai visiškai neužjaučia mokinių	124	111,00	13764,00	132	144,94	19132,00	6014,000	-3,975	0,000
Mokiniams reikia samdyti korepetitorius	124	113,82	14113,50	132	142,29	18782,50	6363,500	-3,364	0,001
Nesirinksiu mokytojo profesijos	124	134,02	16618,00	132	123,32	16278,00	7500,000	-1,256	0,209
Mokytojai nemoka su mumis bendrauti	124	129,28	16030,50	132	127,77	16865,50	8087,500	-0,175	0,861
Mokytojo darbas sunkus, nes mokiniai tyčiojasi	124	135,14	16757,00	132	122,27	16139,00	7361,000	-1,501	0,133
Mokytojo darbas labai „nervingas“ ir įtemptas	124	129,44	16051,00	132	127,61	16845,00	8067,000	-0,209	0,834

GIRLS' EVALUATION OF REPUTATION OF PEDAGOGUES: RESULTS OF DIAGNOSTIC RESEARCH

Renata Bilbokaitė, Ieva Bilbokaitė

Summary

Mass media is the most influential and disseminates cultural symbols and creates phenomenon of today's popular culture. Image of various professions as well as motivation to represent them and choose them as a way of life are changing in this culture. Traditionally, profession of a pedagogue is linked to dedication and proper behaviour. This also gives rise to positive reputation aspects that have been particularly clearly dominant in previous centuries. After the changes in culture had occurred, the evaluations of image of profession of a pedagogue possibly changed in the aspect of component of reputation, too. The aim of the article is to complete a research on students' (girls') opinion about reputation of pedagogues. The subject of this research is evaluation of reputation of pedagogues.

The research on reputation of pedagogues in various aspects has revealed that girls positively evaluate most of them, i.e., they agree with the propositions. Reputation is expressed best in educational excellence of pedagogues in preparing students for olympiads, competitions and contests, in differentiating the exercises to adapt them for students with different faculties. Ability of pedagogues to create various tasks and to prepare students for exams is evaluated very well. Perfect knowledge of the subject, openness to students' wishes and needs while giving them basic education are emphasized as well. Negative aspects of reputation are given average evaluation, but teachers' inability to communicate with their students has been emphasized. Hard pedagogical work due to jeering from students has also been observed. Girls, who positively evaluate image of pedagogues, evaluate reputation of pedagogues better as well: in all factors there could be seen indicators of more positive attitude to the research subject. Girls, who have a neutral image of pedagogues in their minds, evaluate nearly all aspects of reputation more negatively.

Keywords: reputation of pedagogues, image, popular culture, mass media.

MOKYTOJŲ REPUTACIJA MOKSLEIVIŲ (MERGINŲ) VERTINIMU: DIAGNOSTINIO TYRIMO REZULTATAI

Renata Bilbokaitė, Ieva Bilbokaitė

Santrauka

Masinės informavimo priemonės yra paveikiausias ir platina kultūrinius simbolius bei sudaro šiandienos populiariosios kultūros fenomeną. Šioje kultūroje kinta įvairių profesijų įvaizdis, motyvacija jas atstovauti ir rinktis kaip gyvenimo kelią. Pedagogo profesija tradiciškai siejama su pasiaukojimu bei tinkamu elgesiu. Iš to kyla teigiamos reputacijos aspektai, ypač ryškiai dominavę XX a. pradžioje ir viduryje. Pasikeitus kultūrai, galimai pasikeitė ir pedagogų profesijos įvaizdžio vertinimais reputacijos sando aspektu. *Šiuo straipsniu siekiama apibendrinti mokinių (merginų) nuomonę apie mokytojų reputaciją. Tyrimo objektu pasirinktas mokytojų reputacijos vertinimas.*

Mokytojų reputacijos tyrimas įvairiais aspektais atskleidė, kad merginos daugelį jų vertina teigiamai, t. y. pritaria teiginiams. Geriausiai profesija reprezentuojama mokytojo edukaciniu pranašumu, paruošiant mokinius olimpiadoms, konkursams ir varžyboms, diferencijuojant užduotis įvairių gabumų turintiems ugdytiniams. Aukštai vertinamas pedagogų gebėjimas kurti įvairias užduotis, paruošti mokinius egzaminams. Akcentuojamas ir puikus dalyko išmanymas, atvirumas ugdytinių norams ir poreikiams, suteikiant jiems pagrindinį išsilavinimą. Negatyvūs reputacijos aspektai vertinti vidutiniškai, tačiau pabrėžtas pedagogų nemokėjimas bendrauti su mokiniais. Užfiksuotas neigiamas pedagoginio darbo vertinimas dėl mokinių patyčių. Merginos, kurios yra susikūrusios teigiamą pedagogų įvaizdį, geriau vertina ir mokytojų reputaciją – visuose faktoriuose esama teigiamesnių rodiklių į tyrimo objektą. Mokinės, kurių sąmonėje susiformavęs neutralus mokytojo įvaizdis, negatyviau žvelgia į beveik visus reputacijos veiksnius.

Prasminiai žodžiai: mokytojų reputacija, įvaizdis, populiaroji kultūra, masinės informavimo priemonės.

Įteikta 2010-11-03